

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στο σχέδιο νόμου «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Με τον παρόντα νόμο θεσπίζεται το γενικό πλαίσιο ρυθμίσεως για την καταπολέμηση και εξάλειψη των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, καθώς και για την καταπολέμηση και εξάλειψη των διακρίσεων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, σύμφωνα με τις Οδηγίες 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 (ΕΛ180/22) και 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000 (ΕΛ 303/16) που βασίζονται στα άρθρα 6 παράγραφος 1 και 13 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε να διασφαλίζεται η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

Ο κοινοτικός χάρτης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων αναγνωρίζει (άρθρο 12) τη σημασία της καταπολέμησης κάθε είδους διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένης της λήψης κατάλληλων μέτρων για την κοινωνική και οικονομική ένταξη όλων των εργαζομένων.

Η θέση αυτή επαναλαμβάνεται και στις κατευθυντήριες γραμμές του 2000 για την απασχόληση, οι οποίες εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 1999 και προωθούν τη διαμόρφωση ενός συνεκτικού συνόλου ρυθμίσεων που στοχεύουν στην καταπολέμηση των διακρίσεων.

Επίσης και σε επίπεδο εθνικού δικαίου, οι διακρίσεις λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας και γενετήσιου προσανατολισμού απαγορεύονται από το ισχύον Σύνταγμα (άρθρα 2 παράγραφος 1, 5 παράγραφος 2, 13, 21) το οποίο άλλωστε στο άρθρο 4 περιλαμβάνει την αρχή της ισότητας ενώπιον του νόμου, όπως επίσης την αρχή της ισότητας ανδρών και γυναικών, το δε άρθρο 22 παράγραφος 1 εδάφιο β' καθιερώνει την αρχή της ίσης αμοιβής για ίσης αξίας εργασία, ανεξάρτητα από φύλο ή οποιαδήποτε άλλη διάκριση. Να σημειωθεί ότι οι άνω απαγορεύσεις αναφέρονται τόσο στις δημόσιες όσο και στις ιδιωτικές έννομες σχέσεις (άρθρο 25 παράγραφος 1 του Συντάγματος).

Η ισότητα ενώπιον του νόμου και η προστασία όλων των ατόμων έναντι αθέμιτων διακρίσεων αποτελεί δικαίωμα που αναγνωρίζεται τόσο από την οικουμενική διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα σύμφωνα των Ηνωμένων Εθνών για τα ατομικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, όσο και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Με τις ρυθμίσεις του παρόντος νόμου καλύπτονται συγκεκριμένες και ειδικότερες πτυχές του θέματος, εισάγονται νομικά μέσα προστασίας και προβλέπονται αποτελεσματικές κυρώσεις, ούτως ώστε να αποτρέπεται κάθε διάκριση λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, καθώς και λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδί-

κών αναγκών, ηλικίας και γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης. Παράλληλα δημιουργείται θεσμικό πλαίσιο για την προαγωγή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας και γενετήσιου προσανατολισμού. Εξάλλου κατά την παράγραφο 17 της οδηγίας 2000/78 η ίση μεταχείριση «δεν απαιτεί την πρόσληψη, προαγωγή ή διατήρηση στη θέση απασχόλησης ή την παροχή εκπαίδευσης σε άτομο που δεν είναι κατάλληλο, ικανό και πρόθυμο να εκτελεί τα βασικά καθήκοντα της εν λόγω θέσης απασχόλησης ή να παρακολουθήσει ένα δεδομένο κύκλο εκπαίδευσης με την επιφύλαξη της υποχρέωσης να προβλέπονται εύλογες προσαρμογές για τα πρόσωπα με ειδικές ανάγκες».

ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Με το πρώτο κεφάλαιο ορίζεται ο σκοπός του νόμου και η αρχή της ίσης μεταχείρισης. Στο πρώτο άρθρο, ορίζεται ως σκοπός του νόμου η θέσπιση του γενικού πλαισίου ρυθμίσεως για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, καθώς και για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, σύμφωνα με τις Οδηγίες 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 και 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000, ώστε να διασφαλίζεται η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

2. Το άρθρο 2 ορίζει την αρχή της ίσης μεταχείρισης. Η τήρηση της αρχής προϋποθέτει την απουσία κάθε άμεσης ή έμμεσης διάκρισης λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού και εισάγει το βασικό απαγορευτικό κανόνα. Περαιτέρω, χαρακτηρίζονται ως διακρίσεις, για τους σκοπούς του νόμου, η παρενόχληση και οποιαδήποτε εντολή για την εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, η προσήκη δε του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 2 συνάδει με το άρθρο 2 παράγραφος 3 εδάφιο τελευταίο της οδηγίας 2000/78.

3. Το δεύτερο και τρίτο κεφάλαιο ρυθμίζουν ειδικότερα την αρχή της ίσης μεταχείρισης, ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής (κεφάλαιο δεύτερο) και ανεξαρτήτως θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης (κεφάλαιο τρίτο αντίστοιχα).

4. Με τα άρθρα 3 και 7 αναφέρονται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες συντρέχει άμεση ή έμμεση διάκριση, δίχως να τίγονται τα αναγκαία μέτρα για την τήρηση της δημόσιας ασφάλειας, τη διασφάλιση της δημόσιας τάξης και την πρόληψη ποινικών παραβάσεων, την προστασία της υγείας και την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων.

5. Με τα άρθρα 4 και 8 προσδιορίζεται το πεδίο εφαρμογής του νόμου, που αφορά τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Παράλληλα, προβλέπονται οι περιπτώσεις μη εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης, όπως αυτή οριοθετείται στον παρόντα νόμο (άρθρο 3 της οδηγίας της 27.11.2000).

6. Τα άρθρα 5 και 9 εξαιρούν από τις περιπτώσεις των

προαναφερόμενων διακρίσεων τη διαφορετική μεταχείριση που βασίζεται σε χαρακτηριστικό το οποίο, λόγω της φύσης και του πλαισίου των συγκεκριμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων, αποτελεί ουσιαστική και καθοριστική επαγγελματική προϋπόθεση, δηλαδή χαρακτηριστικό ουσιάδους σημασίας σε σχέση με την ικανότητα εκτέλεσης της εργασίας π.χ. ρόλοι ηθοποιών και υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι και ο οικείος σκοπός είναι θεμιτός. Η άνω διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά. Παράλληλα, στο άρθρο 9 γίνεται ειδική μνεία για την επιτρεπτή διαφορετική μεταχείριση στο πλαίσιο εκκλησιών και οργανώσεων ή ενώσεων των οποίων η δεοντολογία εδράζεται σε θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις. Με το άρθρο 10 θεσπίζεται υποχρέωση του εργοδότη να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για τη δυνατότητα των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρόσβασης σε θέση εργασίας, (Σχετ. άρθρο 8 παράγραφος 2 του ν. 2643/1998) καθώς και άσκησης ή εξέλιξης σε αυτήν. Με το άρθρο 11 ορίζονται επιτρεπόμενες μορφές διαφορετικής μεταχείρισης λόγω ηλικίας, προς εξυπηρέτηση των σκοπών της πολιτικής για την απασχόληση, την αγορά εργασίας και την επαγγελματική κατάρτιση. Σχετ. άρθρο 10 παράγραφος 11 του ν. 3051/2002.

7. Με τα άρθρα 6 και 12 κατοχυρώνεται η θετική δράση, με τη λήψη ή διατήρηση ειδικών μέτρων που αποσκοπούν στην πρόληψη ή την αντιστάθμιση μειονεκτημάτων, όπως στην περίπτωση υπέρ ομογενών, παλιννοστούντων ή τσιγγάνων ή άλλων μειονεκτικών ομάδων ή μέτρων που ενθαρρύνουν την ένταξη ατόμων με ειδικές ανάγκες στην απασχόληση και την εργασία, με σκοπό την πραγμάτωση πλήρους ισότητας.

8. Με το τέταρτο κεφάλαιο συμπληρώνεται το πλαίσιο έννομης προστασίας σε περίπτωση παραβίασης της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Εν όψει του απαγορευτικού κανόνα του άρθρου 2, ο βλαπτόμενος μπορεί να ζητήσει έννομη προστασία βάσει των κατά περίπτωση εφαρμοστέων διατάξεων του ουσιαστικού δικαίου και δη των γενικών διατάξεων των άρθρων 57, 59, 281, 288, 914 και 932 του Αστικού Κώδικα. Το άρθρο 13 προβλέπει παράλληλα, ότι, όταν η προσβολή εκδηλώνεται στο πλαίσιο δράσης της δημόσιας διοίκησης, επιπροσθέτως, ο βλαπτόμενος έχει τη δυνατότητα άσκησης ιεραρχικής προσφυγής, και σε όσες περιπτώσεις υφίσταται πρόβλεψη από τις οικείες διατάξεις, ειδικής διοικητικής ή ενδικοφανούς προσφυγής, σύμφωνα με τα άρθρα 24 έως και 27 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας. Η τυχόν λήξη της συμβατικής σχέσης, στο πλαίσιο της οποίας εκδηλώθηκε η προσβολή, δεν παρακωλύει την παροχή της δικαστικής ή διοικητικής προστασίας. Περαιτέρω, με γνώμονα την εξάντληση κάθε δυνατότητας παροχής έννομης προστασίας, προβλέπεται και η εκπροσώπηση του βλαπτόμενου, τόσο ενώπιον δικαστηρίων, όσο και ενώπιον διοικητικών αρχών, από νομικά πρόσωπα των οποίων ο σκοπός, κατά το καταστατικό τους, επικεντρώνεται στην προάσπιση της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Ο περιορισμός στα άνω νομικά πρόσωπα οφείλεται στο να μη διευρύνονται υπέρμετρα τα δυνάμενα να παραστούν πρόσωπα, δεδομένου άλλωστε ότι υφίσταται και η δυνατότητα αλλαγής του σκοπού τους.

9. α. Με το άρθρο 14, όταν υπάρχει διακριτική μεταχείριση, επέρχεται μερική αντιστροφή του βάρους αποδείξεως, όπως τούτο καθιερώνεται από τις οικείες δικονομικές διατάξεις (πρβλ. 338 παράγραφος 1 Κ.Πολ.Δ.). Σε περίπτωση, επομένως, επίκλησης και απόδειξης, από τον

βλαπτόμενο, πραγματικών γεγονότων από τα οποία μπορεί να συναχθεί άμεση ή έμμεση διακριτική μεταχείριση, το βάρος αποδείξεως ενώπιον δικαστηρίου φέρει το αντίδικο μέρος, υπό την έννοια ότι τούτο, πλέον, υποχρεούται να αποδείξει την έλλειψη συνδρομής προϋποθέσεων, οι οποίες μπορούν να θεμελιώσουν προσβολή της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Ανάλογη υποχρέωση δημιουργείται και για τη διοικητική αρχή.

β. Η ανωτέρω αντιστροφή του βάρους αποδείξεως περιλαμβάνει και την περίπτωση εκπροσώπησης του βλαπτόμενου από νομικό πρόσωπο.

γ. Προκειμένου για την ποινική δίκη, στην οποία ισχύει το ανακριτικό σύστημα, δεν τίθεται θέμα κατανομής του βάρους απόδειξης.

10. Με το άρθρο 15 απαγορεύεται ρητώς η εκδήλωση μεταχείρισης υπό μορφή αντιμέτρων, η οποία έχει ως γενεσιουργό αιτία, είτε προηγούμενη σχετική καταγγελία, είτε αίτηση παροχής έννομης προστασίας από τον ισχυριζόμενο ότι υπέστη διακριτική μεταχείριση.

11. Με το άρθρο 16 θεσπίζονται ποινικές κυρώσεις - που δίδονται αυτεπάγγελα - για την αποτελεσματική αποτροπή της παραβίασης της αρχής της ίσης μεταχείρισης κατά τη διάθεση αγαθών ή προσφορά υπηρεσιών στο κοινό (βλ. και Αγορανομικό Κώδικα). Ως εκ τούτου, καταργείται το προγενέστερο ποινικό καθεστώς του άρθρου 3 του ν. 927/1979, που περιείχε το αυτό, περίπου, αντικείμενο. Με το άρθρο 17 αξιοποιείται η υπάρχουσα νομοθεσία περί διοικητικών κυρώσεων για παραβάσεις της αρχής της ίσης μεταχείρισης στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης.

12. Με το πέμπτο κεφάλαιο διαρθρώνεται ένα πλήρες θεσμικό πλαίσιο για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Με το άρθρο 18 ανατίθεται, για το σκοπό αυτόν, το έργο του κοινωνικού διαλόγου και της συνεργασίας με μη κυβερνητικές οργανώσεις στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ο.Κ.Ε.), στο πλαίσιο της, κατά το άρθρο 82 παρ.3 του Συντάγματος, αποστολής της. Η Ο.Κ.Ε. συντάσσει ετήσια έκθεση, η οποία καταγράφει τις εξελίξεις ως προς την εφαρμογή του παρόντος, με ιδιαίτερη αναφορά στους χώρους εργασίας, απευθύνει σχετικές προτάσεις προς την Κυβέρνηση και τους κοινωνικούς εταίρους, ενθαρρύνει το διάλογο με μη κυβερνητικές οργανώσεις και γενικότερα μεριμνά για την ευρύτερη δημοσιότητα των μέτρων που λαμβάνονται σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο για την προώθηση των αρχών της ίσης μεταχείρισης, καθώς και την καταπολέμηση των διακρίσεων για λόγους φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής. Η εν λόγω ετήσια έκθεση κοινοποιείται, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις των δύο Οδηγιών, στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την ενημέρωσή της σχετικά με την προώθηση των αρχών της ίσης μεταχείρισης.

13. Με το άρθρο 19 ορίζεται ο Συνήγορος του Πολίτη ως φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης στις περιπτώσεις που αυτή παραβιάζεται από δημόσιες υπηρεσίες. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις φορέας προώθησης ορίζεται η συνιστώμενη με το άρθρο 21 Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης και για τον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας. Με το άρθρο 20 προσαρμόζονται οι διατάξεις για τις αρμοδιότητες του Συνηγόρου του Πολίτη στο εν λόγω έργο.

14. Με τα άρθρα 21 έως 24 συνιστάται και ρυθμίζεται η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης, η οποία υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Δικαιοσύνης. Καθορίζονται ειδικότερα ζητήματα συγκρότησης και λειτουργίας, προσδιορίζο-

νται οι αρμοδιότητες και συνιστάται Υπηρεσία Ίσης Μεταχείρισης για την υποβοήθηση της Επιτροπής και την εξέταση καταγγελιών για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής ορίζονται η εποπτεία προσπαθειών συμφιλίωσης σε περίπτωση καταγγελίας για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, η διατύπωση πορίσματος σε περίπτωση αποτυχίας της συμφιλίωσης δράσης και η διαβίβασή του στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών εάν πιθανολογείται η τέλεση αξιόποινης πράξης, καθώς και η διατύπωση γνώμης για την ερμηνεία διατάξεων του παρόντος νόμου. Οι σχετικές διατάξεις του άρθρου 22 εφαρμόζονται συμπληρωματικά και για το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας. Τέλος, ορίζεται ότι στο έργο των φορέων προώθησης περιλαμβάνεται και η σύνταξη εκθέσεων για την προώθηση και εφαρμογή της αρχής, οι οποίες θα κοινοποιούνται επίσης και στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις των δύο Οδηγιών.

15. Το άρθρο 25 ορίζει ότι δεν θίγονται και εξακολουθούν να ισχύουν τυχόν υπάρχουσες ευνοϊκότερες διατάξεις σχετικές με θέματα που ρυθμίζει ο παρών νόμος, ο οποίος δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι είναι δυνατόν να περιορίσει το υφιστάμενο καθεστώς - επίπεδο προστασίας - βλ. και άρθρο 116 του Συντάγματος.

16. Τα άρθρα 26, 27 και 28 καταργούν κάθε αντίθετη διάταξη και καθορίζουν την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.

Τέλος, παρέχεται εξουσιοδότηση έκδοσης προεδρικών διαταγμάτων με πρόταση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και του Υπουργού Δικαιοσύνης, προς επέκταση της παρεχόμενης προστασίας έναντι διακρίσεων, λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού και πέραν του τομέα της εργασίας και απασχόλησης.

Αθήνα, 19 Νοεμβρίου 2004

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

Πρ. Παυλόπουλος

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Γ. Αλογοσκούφης

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Δ. Σιούφας

Μ. Γιαννάκου

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Π. Παναγιωτόπουλος

ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Ν. Κακλαμάνης

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Αν. Παπαληγούρας

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ
ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

**Άρθρο 1
Σκοπός**

Σκοπός του παρόντος νόμου είναι η θέσπιση του γενικού πλαισίου ρυθμίσεως για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής καθώς και για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, σύμφωνα με τις Οδηγίες 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 και 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000, ώστε να διασφαλίζεται η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

**Άρθρο 2
Η αρχή της ίσης μεταχείρισης**

1. Απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση διάκριση για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1.
2. Ως διάκριση νοείται και η παρενόχληση, η οποία εκδηλώνεται με ανεπιθύμητη συμπεριφορά που σχετίζεται με έναν από τους λόγους του άρθρου 1 και έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας προσώπου και τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος. Κατά την εξειδίκευση της έννοιας της παρενόχλησης λαμβάνονται υπόψη και τα χρηστά και συναλλακτικά ήθη.
3. Ως διάκριση νοείται επίσης οποιαδήποτε εντολή για την εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης σε βάρος προσώπου για οποιονδήποτε από τους αναφερόμενους στο άρθρο 1 λόγους.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΣ ΦΥΛΕΤΙΚΗΣ Ή
ΕΘΝΟΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ**

**Άρθρο 3
Η έννοια των διακρίσεων**

Προκειμένου για διακρίσεις ένεκα φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής:

- α) Συντρέχει άμεση διάκριση, όταν, για λόγους φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοική από αυτήν της οποίας τυγχάνει, έτυχε ή θα ετύγχανε άλλο πρόσωπο, σε ανάλογη κατάσταση.
- β) Συντρέχει έμμεση διάκριση, όταν μία εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορεί να θέσει πρόσωπα ορισμένης φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα, εκτός εάν η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική αυτή

δικαιολογείται αντικειμενικά από ένα θεμιτό σκοπό και τα μέσα επίτευξής του είναι πρόσφορα και αναγκαία.

**Άρθρο 4
Πεδίο εφαρμογής**

1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 του παρόντος και του άρθρου 5, οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου εφαρμόζονται σε όλα τα πρόσωπα, στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα όσον αφορά:

- α) τους όρους πρόσβασης στην εργασία και την απασχόληση εν γένει, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής και των όρων πρόσληψης, ανεξάρτητα από τον κλάδο δραστηριότητας και σε όλα τα επίπεδα της επαγγελματικής ιεραρχίας, καθώς και τους όρους υπηρεσιακής και επαγγελματικής εξέλιξης,
 - β) την πρόσβαση σε όλα τα είδη και όλα τα επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής κατάρτισης, επιμόρφωσης και επαγγελματικού αναπροσανατολισμού, συμπεριλαμβανομένης της απόκτησης πρακτικής επαγγελματικής εμπειρίας,
 - γ) τους όρους και τις συνθήκες εργασίας και απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που αφορούν τις απολύσεις και τις αμοιβές,
 - δ) την ιδιότητα του μέλους και τη συμμετοχή σε οργάνωση εργαζομένων ή εργοδοτών ή σε οποιαδήποτε επαγγελματική οργάνωση, συμπεριλαμβανομένων των πλεονεκτημάτων που απορρέουν από τη συμμετοχή σε αυτές,
 - ε) την κοινωνική προστασία, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής ασφάλισης και της υγειονομικής περίθαλψης,
 - στ) τις κοινωνικές παροχές,
 - ζ) την εκπαίδευση,
 - η) την πρόσβαση στη διάθεση και την παροχή αγαθών και υπηρεσιών που διατίθενται (συναλλακτικά) στο κοινό, συμπεριλαμβανομένης της στέγης.
2. Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου δεν εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που προβλέπεται διαφορετική μεταχείριση λόγω ιθαγένειας και δεν θίγουν τις διατάξεις που ρυθμίζουν την είσοδο και την παραμονή υπηκόων τρίτων χωρών ή ατόμων άνευ υπηκοότητας στην επικράτεια, ούτε τη μεταχείριση που συνδέεται με τη νομική κατάστασή τους ως ιθαγενών τρίτων χωρών ή ατόμων άνευ ιθαγένειας.

**Άρθρο 5
Ουσιαστικές και καθοριστικές
επαγγελματικές προϋποθέσεις**

Κατά παρέκκλιση των άρθρων 2 παράγραφος 1 και 3, δεν συνιστά ανεπίτρεπτη διάκριση η διαφορετική μεταχείριση που βασίζεται σε χαρακτηριστικό σχετικό με τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, το οποίο, λόγω της φύσης ή του πλαισίου των συγκεκριμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων, αποτελεί ουσιαστική και καθοριστική επαγγελματική προϋπόθεση και εφόσον ο οικείος σκοπός είναι θεμιτός και η προϋπόθεση ανάλογη.

**Άρθρο 6
Θετική δράση**

Δεν συνιστά διάκριση η λήψη ή η διατήρηση ειδικών

μέτρων με σκοπό την πρόληψη ή την αντιστάθμιση μειονεκτημάτων, λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ
ΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ
Ή ΑΛΛΩΝ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ, ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ,
ΗΛΙΚΙΑΣ Ή ΓΕΝΕΤΗΣΙΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Άρθρο 7
Η έννοια των διακρίσεων

1. Προκειμένου για διακρίσεις λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης:

α) συντρέχει άμεση διάκριση, όταν, για έναν από τους λόγους αυτούς, ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν της οποίας τυγχάνει, έτυχε ή θα ετύγχανε άλλο πρόσωπο σε ανάλογη κατάσταση.

β) συντρέχει έμμεση διάκριση, όταν μια φαινομενικά ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορεί να θέσει πρόσωπα ορισμένων θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ορισμένων ειδικών αναγκών, μιας ορισμένης ηλικίας ή ενός ορισμένου γενετήσιου προσανατολισμού, σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα. Δεν συνιστά ανεπίτρεπτη έμμεση διάκριση τέτοια διάταξη, κριτήριο ή πρακτική, όταν δικαιολογείται αντικειμενικά από ένα θεμιτό σκοπό και τα μέσα επίτευξής του είναι πρόσφορα και αναγκαία ή όταν αφορά άτομα με αναπηρία και μέτρα που λαμβάνονται υπέρ αυτών, σύμφωνα με το άρθρο 10 του παρόντος και το άρθρο 21 παράγραφος 6 του Συντάγματος.

2. Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου δεν θίγουν τα μέτρα που είναι αναγκαία για την τήρηση της δημόσιας ασφάλειας, τη διασφάλιση της δημόσιας τάξης, την πρόληψη ποινικών παραβάσεων, την προστασία της υγείας και την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων.

Άρθρο 8
Πεδίο Εφαρμογής

1. Με την επιφύλαξη των επόμενων παραγράφων του άρθρου τούτου και του άρθρου 9, η κατά τον παρόντα νόμο αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, όσον αφορά:

α) τους όρους πρόσβασης στην εργασία και την απασχόληση εν γένει, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής και των όρων πρόσληψης, ανεξάρτητα από τον κλάδο δραστηριότητας και σε όλα τα επίπεδα της επαγγελματικής ιεραρχίας, καθώς και τους όρους υπηρεσιακής και επαγγελματικής εξέλιξης,

β) την πρόσβαση σε όλα τα είδη και όλα τα επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής κατάρτισης, επιμόρφωσης και επαγγελματικού αναπροσανατολισμού, συμπεριλαμβανομένης της απόκτησης πρακτικής επαγγελματικής εμπειρίας,

γ) τους όρους και τις συνθήκες εργασίας και απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που αφορούν τις απολύσεις και τις αμοιβές,

δ) την ιδιότητα του μέλους και τη συμμετοχή σε οργάνωση εργαζομένων ή εργοδοτών ή σε οποιαδήποτε επαγγελματική οργάνωση, συμπεριλαμβανομένων των πλεονεκτημάτων που απορρέουν από τη συμμετοχή σε αυτές.

2. Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου δεν εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που προβλέπεται διαφορετική μεταχείριση λόγω υπηκοότητας και δεν θίγουν τις διατάξεις που ρυθμίζουν την είσοδο και την παραμονή ιθαγενών τρίτων χωρών ή ατόμων άνευ ιθαγένειας στην επικράτεια, ούτε τη μεταχείριση που συνδέεται με τη νομική κατάστασή τους ως ιθαγενών τρίτων χωρών ή ατόμων άνευ ιθαγένειας.

3. Η κατά τον παρόντα νόμο αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού δεν εφαρμόζεται στις πάσης φύσεως παροχές που προσφέρουν τα δημόσια συστήματα ή τα εξομοιούμενα προς τα δημόσια, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης ή πρόνοιας.

4. Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου δεν εφαρμόζονται στις ένοπλες δυνάμεις και τα σώματα ασφαλείας, καθόσον αφορά σε διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας ή ειδικών αναγκών σχετικών με την Υπηρεσία.

Άρθρο 9
Επαγγελματικές απαιτήσεις

1. Κατά παρέκκλιση των άρθρων 2 παράγραφος 1 και 7 παράγραφος 1, δεν συνιστά ανεπίτρεπτη διάκριση η διαφορετική μεταχείριση που βασίζεται σε χαρακτηριστικό σχετικό με τις θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις, την ηλικία, ειδικών αναγκών ή το γενετήσιο προσανατολισμό, το οποίο, λόγω της φύσης των συγκεκριμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων ή του πλαισίου εντός του οποίου αυτές ασκούνται, αποτελεί ουσιαστική και καθοριστική επαγγελματική προϋπόθεση και εφόσον ο οικείος σκοπός είναι θεμιτός και η προϋπόθεση ανάλογη.

2. Η διαφορετική μεταχείριση που εδράζεται στις θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις ενός προσώπου, δεν συνιστά διάκριση, όταν, λόγω της φύσης των εν λόγω δραστηριοτήτων ή του πλαισίου εντός του οποίου ασκούνται, οι πεποιθήσεις αυτές αποτελούν ουσιώδη, θεμιτή και δικαιολογημένη επαγγελματική απαίτηση.

Ο παρών νόμος δεν θίγει υφιστάμενες διατάξεις και πρακτικές που αφορούν σε επαγγελματικές δραστηριότητες στο πλαίσιο των εκκλησιών, καθώς και οργανώσεων ή ενώσεων, η δεοντολογία των οποίων εδράζεται σε θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις. Αυτή η διαφορετική μεταχείριση ασκείται τηρουμένων των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου και δεν μπορεί να αιτιολογεί διάκριση η οποία βασίζεται σε άλλους λόγους. Δεν θίγεται επίσης το δικαίωμα των εκκλησιών ή άλλων δημόσιων ή ιδιωτικών οργανισμών, των οποίων η δεοντολογία εδράζεται σε θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις, να απαιτούν από τα πρόσωπα που εργάζονται για λογαριασμό τους συμπεριφορά καλής πίστης και συμμόρφωσης προς την δεοντολογία τους.

Άρθρο 10
Εύλογες προσαρμογές για τα άτομα
με ειδικές ανάγκες

Για την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης έναντι ατόμων με ειδικές ανάγκες, ο εργοδότης υποχρεώνεται στη λήψη όλων των ενδεδειγμένων κατά περίπτωση μέτρων, προκειμένου τα άτομα αυτά να έχουν δυνατότητα πρόσβασης σε θέση εργασίας, να ασκούν αυτήν και να εξελίσσονται, καθώς και δυνατότητα συμμετοχής στην επαγγελματική κατάρτιση, εφόσον τα μέτρα αυτά δεν συνεπάγονται δυσανάλογη επιβάρυνση για τον εργοδότη. Δεν θεωρείται δυσανάλογη η επιβάρυνση, όταν αντισταθμίζεται επαρκώς από μέτρα προστασίας που λαμβάνονται στο πλαίσιο άσκησης της πολιτικής υπέρ των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Άρθρο 11
Δικαιολογημένη διαφορετική
μεταχείριση λόγω ηλικίας

1. Κατά παρέκκλιση του άρθρου 7 παρ. 1 και με την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, δεν συνιστά διάκριση η διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας, εφόσον η μεταχείριση αυτή προβλέπεται στο νόμο προς εξυπηρέτηση σκοπών της πολιτικής της απασχόλησης, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης.

Αυτή η διαφορετική μεταχείριση μπορεί ιδίως να περιλαμβάνει:

α) την καθιέρωση ειδικών συνθηκών τόσο για την πρόσβαση στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση, όσο για την απασχόληση και εργασία, συμπεριλαμβανομένων των όρων απόλυσης και αμοιβής, για τους νέους, τους ηλικιωμένους και τους εργαζομένους που συντηρούν άλλα πρόσωπα, προκειμένου να ευνοείται η επαγγελματική τους ένταξη ή να εξασφαλίζεται η προστασία τους,

β) τον καθορισμό ελάχιστων ορίων ηλικίας, επαγγελματικής εμπειρίας ή αρχαιότητας στην απασχόληση για την πρόσβαση σε αυτήν ή σε ορισμένα πλεονεκτήματα που συνδέονται με την απασχόληση,

γ) τον καθορισμό ανώτατου ορίου ηλικίας για την πρόσληψη, με βάση την απαιτούμενη κατάρτιση για τη συγκεκριμένη θέση εργασίας ή την ανάγκη εύλογης περιόδου απασχόλησης πριν από τη συνταξιοδότηση.

2. Κατά παρέκκλιση του άρθρου 7, δεν συνιστά διάκριση λόγω ηλικίας, όσον αφορά στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, ο καθορισμός ηλικίας για την ένταξη ή την αποδοχή, σε παροχές συνταξιοδότησης ή ειδικών αναγκών, συμπεριλαμβανομένου και του καθορισμού για τα καθεστώτα αυτά διαφορετικού ορίου ηλικίας για εργαζόμενους ή για ομάδες ή κατηγορίες εργαζομένων και της χρήσης στο πλαίσιο των συστημάτων αυτών κριτηρίων ηλικίας στους αναλογιστικούς υπολογισμούς, υπό τον όρο ότι αυτό δεν καταλήγει σε διακρίσεις λόγω φύλου.

Άρθρο 12
Θετική δράση και ειδικά μέτρα

1. Δεν συνιστά διάκριση η λήψη ή η διατήρηση ειδικών μέτρων με σκοπό την πρόληψη ή την αντιστάθμιση μειονεκτημάτων, λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

2. Δεν συνιστά διάκριση, όσον αφορά στα άτομα με ειδικές ανάγκες, η θέσπιση ή η διατήρηση διατάξεων που αφορούν στην προστασία της υγείας και της ασφάλειας στο χώρο εργασίας ή μέτρων που αποβλέπουν στη δημιουργία ή τη διατήρηση προϋποθέσεων ή διευκολύνσεων για τη διαφύλαξη ή την ενθάρρυνση της ένταξής τους στην απασχόληση και την εργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Άρθρο 13
Παροχή προστασίας

1. Σε περίπτωση μη τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης στο πλαίσιο διοικητικής δράσης, παρέχεται στον βλαπτόμενο, πέραν της δικαστικής προστασίας, προστασία και κατά τα άρθρα 24 έως και 27 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999 ΦΕΚ 45 Α΄).

2. Η λήξη της σχέσης, στο πλαίσιο της οποίας συντελέστηκε η προσβολή, δεν αποκλείει την προστασία από παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

3. Νομικά πρόσωπα τα οποία έχουν σκοπό τη διασφάλιση της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού μπορούν να αντιπροσωπεύουν τον βλαπτόμενο ενώπιον των δικαστηρίων και να τον εκπροσωπούν ενώπιον οποιασδήποτε διοικητικής αρχής ή διοικητικού οργάνου, εφόσον προηγουμένως παρασχεθεί η συναίνεσή του με συμβολαιογραφικό έγγραφο ή ιδιωτικό έγγραφο, το οποίο θα φέρει θεώρηση του γνησίου της υπογραφής.

Άρθρο 14
Βάρος αποδείξεως

1. Όταν ο βλαπτόμενος προβάλλει ότι δεν τηρήθηκε η αρχή της ίσης μεταχείρισης και αποδεικνύει ενώπιον δικαστηρίου ή αρμόδιας διοικητικής αρχής πραγματικά γεγονότα από τα οποία μπορεί να συναχθεί άμεση ή έμμεση διάκριση, το αντίδικο μέρος φέρει το βάρος να αποδείξει στο δικαστήριο, ή η διοικητική αρχή να θεμελιώσει, ότι δεν συνέτρεξαν περιστάσεις που συνιστούν παραβίαση της αρχής αυτής.

2. Η ρύθμιση της ανωτέρω παραγράφου δεν ισχύει στην ποινική δίκη.

3. Η ρύθμιση της παραγράφου 1 ισχύει και στην περίπτωση της παραγράφου 1 του προηγούμενου άρθρου.

Άρθρο 15
Προστασία έναντι αντιμέτρων

Η κατά το άρθρο 13 προστασία καταλαμβάνει και απόλυση ή δυσμενή, εν γένει, μεταχείριση προσώπου, η οποία εκδηλώνεται ως αντίμετρο σε καταγγελία ή αίτημα παροχής έννομης προστασίας, για τη διασφάλιση τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

Άρθρο 16
Ποινικές κυρώσεις

1. Όποιος παραβιάζει την κατά τον παρόντα νόμο απα-

γόρευση της διακριτικής μεταχείρισης για λόγους εθνοτικής ή φυλετικής καταγωγής ή θρησκευτικών πεποιθήσεων κατά τη συναλλακτική διάθεση αγαθών ή προσφορά υπηρεσιών στο κοινό τιμωρείται με φυλάκιση και με χρηματική ποινή.

2. Το άρθρο 3 του ν. 927/1979 (ΦΕΚ 139 Α΄) καταργείται.

Άρθρο 17 **Διοικητικές κυρώσεις**

Η παραβίαση της κατά τον παρόντα νόμο απαγόρευσης της διακριτικής μεταχείρισης από πρόσωπο που ενεργεί ως εργοδότης, κατά τη σύναψη ή άρνηση σύναψης εργασιακής σχέσης ή στη διάρκεια, λειτουργία, εξέλιξη ή λύση αυτής, συνιστά παραβίαση της εργατικής νομοθεσίας και κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 εδάφιο α΄ του ν. 2639/1998 (ΦΕΚ 205 Α΄), όπως ισχύει, για την οποία επιβάλλεται το προβλεπόμενο από αυτήν τη διάταξη πρόστιμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ **ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ**

Άρθρο 18 **Κοινωνικός διάλογος**

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή του ν. 2232/1994 (ΦΕΚ 140 Α΄), στο πλαίσιο της αποστολής της για τη διεξαγωγή κοινωνικού διαλόγου για τη γενική πολιτική της Χώρας και για θέματα κοινωνικής πολιτικής:

α. συντάσσει ετήσια έκθεση, η οποία καταγράφει τις εξελίξεις ως προς την εφαρμογή του παρόντος νόμου, με ιδιαίτερη αναφορά στους χώρους εργασίας·

β. απευθύνει προτάσεις στην κυβέρνηση και τους κοινωνικούς εταίρους για την προώθηση των αρχών της ίσης μεταχείρισης, καθώς και τη λήψη μέτρων κατά των διακρίσεων·

γ. ενθαρρύνει το διάλογο με αντιπροσωπευτικές οργανώσεις και εν γένει με μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι οποίες έχουν ως καταστατικό σκοπό την καταπολέμηση των διακρίσεων για λόγους φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού·

δ. μεριμνά για την ευρύτερη δημοσιότητα της σχετικής νομοθεσίας και των μέτρων, που λαμβάνονται σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο, για την προώθηση των σκοπών του παρόντος νόμου.

Άρθρο 19 **Φορείς προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης**

1. Φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης στις περιπτώσεις που αυτή παραβιάζεται από δημόσιες υπηρεσίες είναι ο Συνήγορος του Πολίτη. Ως δημόσιες υπηρεσίες νοούνται οι αναφερόμενες στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 3 του ν. 3094/2003 (ΦΕΚ 10 Α΄).

2. Φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης στις περιπτώσεις που αυτή παραβιάζεται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα πέραν εκείνων που αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο, και με την επιφύλαξη της επόμενης παραγράφου, είναι η συνιστώμενη με το άρθρο 21 Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης.

3. Στον τομέα απασχόλησης και εργασίας, φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης στις περι-

πτώσεις που αυτή παραβιάζεται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα πέραν εκείνων που αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο είναι το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.). Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του Σ.ΕΠ.Ε., ως φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, εφαρμόζεται συμπληρωματικώς το άρθρο 22 του παρόντος νόμου. Το Σ.ΕΠ.Ε., σε ειδικό κεφάλαιο της ετήσιας έκθεσης πεπραγμένων που δημοσιεύει, αναφέρεται στην εφαρμογή και προώθηση της ίσης μεταχείρισης στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης.

4. Συνιστώνται στο Τμήμα Ισότητας Ευκαιριών της Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας πέντε (5) θέσεις μόνιμου προσωπικού του κλάδου ΠΕ Διοικητικού – Οικονομικού για την επιστημονική υποβοήθηση του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας, την εξέταση καταγγελιών για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, τη διενέργεια προσπάθειας συμφιλίωσης, τη σύνταξη και υποβολή στο Σ.ΕΠ.Ε. πορίσματος σε περίπτωση αποτυχίας της συμφιλίωσης δράσης, καθώς και την πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση εν γένει με στόχο την κοινωνική σύγκλιση. Με την προκήρυξη πλήρωσης των θέσεων μπορούν να καθορισθούν ειδικότερα προσόντα διορισμού.

Άρθρο 20

1. Το δεύτερο εδάφιο της πρώτης παραγράφου του άρθρου 1 του ν. 3094/2003 αντικαθίσταται ως εξής:

«Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει επίσης ως αποστολή του την προάσπιση και προαγωγή των συμφερόντων του παιδιού, καθώς και την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης όλων των προσώπων χωρίς διάκριση λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ηλικίας, ειδικών αναγκών ή γενετήσιου προσανατολισμού.»

2. Το τελευταίο εδάφιο της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 3 του ν. 3094/2003 αντικαθίσταται ως εξής:

«Δεν υπάγονται επίσης στην αρμοδιότητά του θέματα που αφορούν την υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού των δημοσίων υπηρεσιών, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που ο Συνήγορος του Πολίτη ενεργεί ως φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ηλικίας, ειδικών αναγκών ή γενετήσιου προσανατολισμού.»

3. Στην παράγραφο 5 του άρθρου 3 του ν. 3094/2003 προστίθεται τελευταίο εδάφιο που έχει ως εξής:

«Ο Συνήγορος του Πολίτη διενεργεί έρευνες και δημοσιεύει ειδικές εκθέσεις για την εφαρμογή και την προώθηση της ίσης μεταχείρισης χωρίς διάκριση λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ηλικίας, ειδικών αναγκών ή γενετήσιου προσανατολισμού.»

Άρθρο 21 **Σύσταση Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης**

1. Συνιστάται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης, η οποία υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Δικαιοσύνης.

2. Η Επιτροπή απαρτίζεται από τον πρόεδρο, τέσσερα τακτικά μέλη και δύο αναπληρωματικά. Η Επιτροπή συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης. Ως μέλη της Επιτροπής επιλέγονται πρόσωπα που διαθέ-

τούν υψηλή επιστημονική κατάρτιση ή επαγγελματική εμπειρία, ιδίως σε τομείς που έχουν σχέση με την αποστολή της Επιτροπής. Η θητεία των μελών είναι τριετής και μπορεί να ανανεώνεται. Η θητεία των μελών παρατείνεται αυτοδικαίως έως το διορισμό νέων. Σε περίπτωση που, κατά τη διάρκεια της θητείας του, μέλος της Επιτροπής απωλέσει την ιδιότητά του, για το υπόλοιπο της θητείας διορίζεται νέο μέλος. Χρέη γραμματέα ασκεί υπάλληλος της κατά το άρθρο 23 Υπηρεσίας Ίσης Μεταχείρισης.

3. Η Επιτροπή συνέρχεται τακτικά τουλάχιστον μία φορά το μήνα και εκτάκτως όποτε συγκληθεί από τον πρόεδρο ή ζητηθεί η σύγκλησή της από δύο τουλάχιστον μέλη. Η Επιτροπή συνεδριάζει νομίμως εφόσον μετέχουν τουλάχιστον τρία μέλη συμπεριλαμβανομένου και του προέδρου. Τα θέματα της ημερήσιας διάταξης καθορίζει ο πρόεδρος, η δε εισήγηση γίνεται από τον πρόεδρο ή το μέλος της Επιτροπής που ο πρόεδρος ορίζει.

4. Στον πρόεδρο, τα μέλη και τον γραμματέα της Επιτροπής καταβάλλεται μηνιαία αποζημίωση, το ύψος της οποίας καθορίζεται με απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Δικαιοσύνης.

5. Τα μέλη της Επιτροπής σε περίπτωση που ενάγονται για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση των καθηκόντων τους μπορούν να παρίστανται ενώπιον των δικαστηρίων με μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Άρθρο 22

Αρμοδιότητες της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης

1. Η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης έχει ως αρμοδιότητες:

α) να εποπτεύει την προσπάθεια συμφιλίωσης σε περίπτωση καταγγελίας για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης,

β) να διατυπώνει πόρισμα σε περίπτωση που αποτυγχάνει η συμφιλιωτική δράση. Εάν πιθανολογείται η τέλεση αξιόποινης πράξης, το πόρισμα διαβιβάζεται στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών,

γ) να διατυπώνει γνώμη, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν ερωτήματος του Υπουργού Δικαιοσύνης ή αρχής στο πλαίσιο αρμοδιότητας της οποίας εμπίπτει παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, ως προς την ερμηνεία διατάξεων του παρόντος νόμου,

δ) να συντάσσει εκθέσεις για την εφαρμογή και προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

2. Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της η Επιτροπή μπορεί να διενεργεί εξέταση και έρευνα, να εξετάζει μάρτυρες και να ζητά από κάθε δημόσια αρχή και ιδιώτη την παροχή πληροφοριών και εγγράφων. Κάθε δημόσια αρχή ή ιδιώτης έχει υποχρέωση να ανταποκρίνεται χωρίς καθυστέρηση στο αίτημα της Επιτροπής. Η Επιτροπή ή ο πρόεδρός της μπορεί να αναθέτει σε μέλος της τη διενέργεια της εν λόγω έρευνας.

3. Ο πρόεδρος της Επιτροπής αναθέτει, για συγκεκριμένα κάθε φορά περίπτωση, σε πρόσωπο που υπηρετεί στην υπηρεσία του επόμενου άρθρου τη διενέργεια προσπάθειας συμφιλίωσης μεταξύ των μερών σε περίπτωση καταγγελίας για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και τη σύνταξη του προβλεπόμενου στην παράγραφο 1 στοιχείο β' πορίσματος, παρέχει τις αναγκαίες υποδείξεις και ασκεί τον απαραίτητο έλεγχο.

Άρθρο 23

Υπηρεσία Ίσης Μεταχείρισης

1. Συνιστάται στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης Υπηρεσία Ίσης Μεταχείρισης σε επίπεδο τμήματος, το οποίο υπάγεται στη Διεύθυνση Νομοθετικού Συντονισμού και Ειδικών Διεθνών Νομικών Σχέσεων για την εξέταση των καταγγελιών για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, τη διενέργεια προσπάθειας συμφιλίωσης, τη σύνταξη και υποβολή στην Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης πορίσματος σε περίπτωση αποτυχίας της συμφιλιωτικής δράσης και τη γραμματειακή και επιστημονική υποβοήθηση της Επιτροπής. Της υπηρεσίας προϊστάται υπάλληλος του κλάδου ΠΕ Διοικητικού - Οικονομικού.

2. Για την επίτευξη του έργου της η Υπηρεσία Ίσης Μεταχείρισης στελεχώνεται με ειδικό επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Άρθρο 24

Λοιπές διατάξεις

1. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης καθορίζεται κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την οργάνωση, συγκρότηση και λειτουργία της Επιτροπής.

2. Οι αναγκαίες πιστώσεις για τη λειτουργία της Επιτροπής εγγράφονται στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 25

Ο παρών νόμος δεν θίγει ευνοϊκότερες διατάξεις σχετικές με την προώθηση και τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και δεν αποτελεί λόγο μείωσης του υφιστάμενου επιπέδου παρεχόμενης προστασίας.

Άρθρο 26

Με την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού καταργείται κάθε νομοθετική και κανονιστική διάταξη και καθίσταται άκυρη κάθε διάταξη που περιλαμβάνεται σε ατομική ή συλλογική σύμβαση, γενικούς όρους συναλλαγών, εσωτερικούς κανονισμούς επιχειρήσεων, καταστατικά κερδοσκοπικών ή μη οργανώσεων, ανεξάρτητων επαγγελματικών οργανώσεων και συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων και των εργοδοτών, η οποία είναι αντίθετη προς την, κατά τον παρόντα νόμο, αρχή της ίσης μεταχείρισης.

Άρθρο 27

Με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και του Υπουργού Δικαιοσύνης, μπορεί να επεκταθεί η προστασία που παρέχεται κατά τον παρόντα νόμο για διακρίσεις λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού και πέραν των τομέων εργασίας και απασχόλησης.

Άρθρο 28 **Έναρξη ισχύος**

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 19 Νοεμβρίου 2004

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Πρ. Παυλόπουλος

Γ. Αλογοσκούφης

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Δ. Σιούφας

Μ. Γιαννάκου

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Π. Παναγιωτόπουλος

Ν. Κακλαμάνης

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Αν. Παπαληγούρας

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

(άρθρο 75 παρ. 3 του Συντάγματος)

στο σχέδιο νόμου «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνικής καταγωγής θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικές ανάγκες (αναπηρίας), ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού»

Από τις διατάξεις του προτεινόμενου νομοσχεδίου προκαλούνται τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα:

A. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού:

1. Ετήσια δαπάνη ύψους 82.500 ευρώ περίπου, που αναλύεται ως ακολούθως:

α. 71.000 ευρώ, από τη σύσταση πέντε (5) θέσεων προσωπικού, ΠΕ κατηγορίας, στο Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, (άρθρο 19 παρ. 4)

β. 11.500 ευρώ, από την καταβολή επιδόματος θέσης ευθύνης στον προϊστάμενο της συνιστώμενης στο Υπουργείο Δικαιοσύνης Υπηρεσίας Ίσης Μεταχείρισης, καθώς και από την κάλυψη των λειτουργικών εξόδων της Υπηρεσίας αυτής, (άρθρο 23 παρ. 1)

2. Ετήσια δαπάνη από την καταβολή αποζημίωσης στον πρόεδρο, τα μέλη και τον γραμματέα της συνιστώμενης Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης, η οποία εξαρτάται από την έκδοση κ.υ.α.. Η εν λόγω δαπάνη εκτιμάται στο ποσό των 42.000 ευρώ. (άρθρο 21 παρ. 4)

3. Εφάπαξ δαπάνη, ύψους 6.000 ευρώ περίπου, από την προμήθεια του απαραίτητου υλικοτεχνικού εξοπλισμού, για τις ανάγκες λειτουργίας της συνιστώμενης στο Υπουργείο Δικαιοσύνης Υπηρεσίας Ίσης Μεταχείρισης, (άρθρο 23 παρ. 1)

Οι ανωτέρω δαπάνες θα καλύπτονται από πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Δικαιοσύνης, πλην της υπό στοιχείο 1α δαπάνης που θα καλύπτεται από πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας.

B. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού και επί του προϋπολογισμού των Ο.Τ.Α. και άλλων Ν.Π.Δ.Δ., καθώς και επί του προϋπολογισμού επιχορηγούμενων Ν.Π.Ι.Δ.

1. Ενδεχόμενη δαπάνη από τυχόν επέκταση της παρεχόμενης, κατά τις διατάξεις του υπό ψήφιση νόμου, προστασίας και σε άλλους τομείς, πλην του τομέα εργασίας και απασχόλησης. Η εν λόγω δαπάνη εξαρτάται από την έκδοση σχετικού προεδρικού διατάγματος. (άρθρο 26)

2. Ενδεχόμενη εφάπαξ δαπάνη από τυχόν λήψη συμπληρωματικών μέτρων για την παροχή της δυνατότητας πρόσβασης στις θέσεις εργασίας ατόμων με ειδικές ανάγκες (αναπηρία) - υπαλλήλων του Δημοσίου ή των ανωτέρω φορέων. (άρθρο 10)

Οι ανωτέρω δαπάνες, εφόσον πραγματοποιηθούν, θα καλύπτονται από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού των οικείων Υπουργείων και των λοιπών φορέων κατά περίπτωση.

Αθήνα, 19 Νοεμβρίου 2004

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Γ. Αλογοσκούφης

Αν. Παπαληγούρας

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Π. Παναγιωτόπουλος

Αριθμ. 202/15/2004

ΕΚΘΕΣΗ

Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους
(άρθρο 75 παρ. 1 του Συντάγματος)

στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών (αναπηρίας), ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού»

Με τις διατάξεις του υπόψη νομοσχεδίου, εναρμονίζεται το εθνικό δίκαιο προς τις Οδηγίες 2000/43/ΕΚ του

Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 και 2000/78/EK του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000, προκειμένου να διασφαλιστεί η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Ειδικότερα, θεσπίζονται τα εξής:

A. ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

1. Ορίζεται ότι, με τον υπό ψήφιση νόμο, αποσκοπείται η θέσπιση του γενικού νομοθετικού πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων, λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, καθώς και για την καταπολέμηση των διακρίσεων, λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών (αναπηρίας), ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, προκειμένου να διασφαλίζεται η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

(άρθρο 1)

2. Προσδιορίζεται η έννοια: i) της αρχής της ίσης μεταχείρισης, της οποίας η παραβίαση απαγορεύεται και ii) του όρου «διάκριση», για την εφαρμογή του υπό ψήφιση νόμου.

(άρθρο 2)

B. ΚΕΦΑΛΑΙΑ II και III

1. Προβλέπονται οι περιπτώσεις στις οποίες συντρέχει άμεση και έμμεση διάκριση, εξαιτίας: i) φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής και ii) θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών (αναπηρίας), ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας.

(άρθρα 3 και 7)

2.α. Καθορίζονται το πεδίο εφαρμογής των προτεινόμενων ρυθμίσεων και οι περιπτώσεις στις οποίες οι ρυθμίσεις αυτές δεν εφαρμόζονται.

β. Προβλέπεται ότι οι προτεινόμενες ρυθμίσεις δεν θίγουν τα μέτρα που είναι αναγκαία για την τήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, την πρόληψη ποινικών παραβάσεων, την προστασία της υγείας και την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων.

γ. Καθορίζονται οι περιπτώσεις, στις οποίες δεν συνιστά ανεπίτρεπτη διάκριση: i) η διαφορετική μεταχείριση που βασίζεται σε χαρακτηριστικό σχετικό με τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τις θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις, την ηλικία, τις ειδικές ανάγκες (αναπηρία) ή το γενετήσιο προσανατολισμό, που αποτελεί ουσιαστική και καθοριστική επαγγελματική προϋπόθεση, ii) η λήψη ή η διατήρηση ειδικών μέτρων, με σκοπό την πρόληψη ή την αντιστάθμιση μειονεκτημάτων, λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών (αναπηρίας), ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού,

iii) η διαφορετική μεταχείριση, λόγω ηλικίας, υπό το οριζόμενο ενδεικτικά περιεχόμενο, εφόσον η μεταχείριση αυτή προβλέπεται στο νόμο και δικαιολογείται αντικειμενικά για την προαγωγή των σκοπών των πολιτικών απασχόλησης, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης,

iv) ο καθορισμός της ηλικίας, για την ένταξη ή τη συμπλήρωση προϋποθέσεων συνταξιοδότησης ή αναπηρίας, υπό τον όρο ότι δεν καταλήγει σε διακρίσεις λόγω φύλου,

v) η θέσπιση ή η διατήρηση διατάξεων για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας στο χώρο εργασίας, ατόμων με ειδικές ανάγκες (αναπηρία) ή η λήψη μέ-

τρων, που αποσκοπούν στη δημιουργία ή τη διατήρηση προϋποθέσεων ή διευκολύνσεων για τη διαφύλαξη ή την ενθάρρυνση της ένταξης των ατόμων αυτών στην απασχόληση και την εργασία.

δ. Επιβάλλεται η υποχρέωση στους εργοδότες να λαμβάνουν όλα τα κατά περίπτωση ενδεδειγμένα μέτρα, προκειμένου τα άτομα με ειδικές ανάγκες (αναπηρία) να έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε θέση εργασίας, να ασκούν αυτήν και να εξελίσσονται, καθώς και τη δυνατότητα συμμετοχής στην επαγγελματική κατάρτιση. Η υποχρέωση αυτή επιβάλλεται υπό τον όρο ότι τα ανωτέρω μέτρα δεν συνεπάγονται δυσανάλογη επιβάρυνση για τον εργοδότη.

(άρθρα 4-12)

Γ. ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Εισάγονται ρυθμίσεις σχετικά με την παρεχόμενη προστασία, σε περίπτωση μη τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, κατά παράβαση των προτεινόμενων διατάξεων και προβλέπονται ποινικές και διοικητικές κυρώσεις για τους παραβάτες. Ειδικότερα:

1.α. Προβλέπεται ότι, σε περίπτωση μη τήρησης της ανωτέρω αρχής στο πλαίσιο διοικητικής δράσης, τα θιγόμενα πρόσωπα μπορούν, πέραν της παρεχόμενης δικαστικής προστασίας, να ασκούν διοικητικές προσφυγές και να υποβάλλουν αναφορές, κατ' εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (άρθρα 24-27 του ν. 2690/1999).

β. Η κατά τα ανωτέρω προστασία παρέχεται ανεξάρτητα από τη λήξη της σχέσης, στο πλαίσιο της οποίας έχει συντελεσθεί η προσβολή - παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και για τις περιπτώσεις απόλυσης ή δυσμενούς εν γένει μεταχείρισης προσώπων. Εκδηλώνεται δε ως αντίμετρο σε καταγγελία ή αίτημα για την παροχή έννομης προστασίας.

γ. Παρέχεται η δυνατότητα σε νομικά πρόσωπα, στους καταστατικούς σκοπούς των οποίων περιλαμβάνεται η διασφάλιση της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, όπως αυτή κατοχυρώνεται με τις προτεινόμενες διατάξεις, να αντιπροσωπεύουν τα βλαπτόμενα πρόσωπα, ενώπιον των δικαστηρίων και να τα εκπροσωπούν ενώπιον διοικητικών αρχών ή οργάνων, σύμφωνα με τις οριζόμενες προϋποθέσεις.

(άρθρα 13 και 15)

2. Ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την απόδειξη της μη τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, ενώπιον δικαστηρίου ή αρμόδιας διοικητικής αρχής.

(άρθρο 14)

3.α. Ορίζεται ότι οι παραβάτες των προτεινόμενων ρυθμίσεων, που απαγορεύουν τη διακριτική μεταχείριση για λόγους εθνοτικής ή φυλετικής καταγωγής ή θρησκευτικών πεποιθήσεων, κατά τη συναλλακτική διάθεση αγαθών ή την προσφορά υπηρεσιών στο κοινό, τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης μέχρι ένα (1) έτος και χρηματική ποινή, καταργουμένων των αντιστοιχών σχετικών διατάξεων του άρθρου 3 του ν. 927/1979.

(άρθρο 16)

4. Προβλέπεται επίσης, ότι, σε περίπτωση διακριτικής μεταχείρισης από εργοδότες (φυσικά ή νομικά πρόσωπα), κατά τη σύναψη ή άρνηση σύναψης, διάρκεια, εξέλιξη ή λύση εργασιακής σχέσης, στοιχειοθετείται παραβίαση της εργατικής νομοθεσίας, για την οποία επιβάλλεται στους παραβάτες το πρόστιμο που προβλέπεται από τις διατάξεις του εδαφίου α' της παρ.1 του άρθρου 16 του ν. 2639/1998, όπως ισχύουν [πεντακάσια (500) έως τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ.

(άρθρο 17)

Δ. ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

Ρυθμίζονται θέματα που σχετίζονται με την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, στον τομέα της εργασίας και απασχόλησης. Ειδικότερα:

1. Ανατίθενται στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ο.Κ.Ε.) συγκεκριμένες αρμοδιότητες, σχετικά με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις, στο πλαίσιο της αποστολής αυτής, για τη διεξαγωγή κοινωνικού διαλόγου επί της γενικής πολιτικής της χώρας και επί θεμάτων κοινωνικής πολιτικής. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων αυτών περιλαμβάνονται και: i) η σύνταξη ετήσιας έκθεσης, για την εφαρμογή του προτεινόμενου νόμου, ii) η υποβολή προτάσεων στην κυβέρνηση και τους κοινωνικούς εταίρους, για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και τη λήψη μέτρων κατά των διακρίσεων, iii) η ανάπτυξη διαλόγου με τους εμπλεκόμενους φορείς κ.λπ.. (άρθρο 18)

2.α. Καθορίζονται, ως αρμόδιοι φορείς, για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης: i) Ο Συνήγορος του Πολίτη, ii) η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης, που συνιστάται με τις διατάξεις του άρθρου 21 του υπό ψήφιση νόμου και iii) το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.), κατά λόγο αρμοδιότητας.

β. Προς το σκοπό επιστημονικής υποβοήθησης του Σ.ΕΠ.Ε., κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του, επί θεμάτων του υπό ψήφιση νόμου, συνιστώνται, στο Τμήμα Ισότητας Ευκαιριών, της Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας, του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, πέντε (5) θέσεις μόνιμου προσωπικού του κλάδου ΠΕ Διοικητικού - Οικονομικού. (άρθρο 19)

3. Συμπληρώνονται οι διατάξεις των άρθρων 1 και 3 του ν. 3094/2003, που αναφέρονται στην αποστολή και τις αρμοδιότητες του Συνηγόρου του Πολίτη, προκειμένου να περιληφθούν σε αυτές και τα θέματα που σχετίζονται με την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και την κατάργηση των διακρίσεων, λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ηλικίας, ειδικών αναγκών (αναπηρίας) ή γενετήσιου προσανατολισμού, για τα οποία ο Συνήγορος του Πολίτη ενεργεί ως αρμόδιος φορέας. (άρθρο 20)

4.α. Συνιστάται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης, η οποία υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Δικαιοσύνης.

β. Καθορίζονται η συγκρότηση της συνιστώμενης Επιτροπής και η διάρκεια της θητείας των μελών της και ρυθμίζονται διάφορα θέματα σχετικά με τη λειτουργία της.

γ. Ορίζεται ότι στον πρόεδρο, τα μέλη και τον γραμματέα της συνιστώμενης Επιτροπής καταβάλλεται μηνιαία αποζημίωση, το ύψος της οποίας καθορίζεται με κ.υ.α..

δ. Παρέχεται η δυνατότητα δικαστικής εκπροσώπησης των μελών της Επιτροπής από μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, σε περίπτωση που αυτά ενάγονται για πράξεις ή παραλείψεις, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

ε. Καθορίζονται οι αρμοδιότητες της εν λόγω Επιτροπής και παρέχεται σε αυτή η δυνατότητα να διενεργεί εξετάσεις και έρευνες, να εξετάζει μάρτυρες και να ζητά τις απαιτούμενες πληροφορίες και έγγραφα από δημόσιες αρχές και ιδιώτες, που οφείλουν να ανταποκρίνονται χωρίς καθυστέρηση στα σχετικά αιτήματα.

στ. Παρέχεται η εξουσιοδότηση για τον καθορισμό, με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, λεπτομερειακών

θεμάτων σχετικά με την οργάνωση, τη συγκρότηση και τη λειτουργία της επιτροπής.

ζ. Τέλος, ορίζεται ότι οι αναγκαίες πιστώσεις για τη λειτουργία της Επιτροπής εγγράφονται στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

(άρθρα 21, 22 και 24)

5. Στη Διεύθυνση Νομοθετικού Συντονισμού και Ειδικών Διεθνών Νομικών Σχέσεων, της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, συνιστάται Υπηρεσία Ίσης Μεταχείρισης, επιπέδου τμήματος, για την προώθηση θεμάτων, που σχετίζονται με την εφαρμογή του υπό ψήφιση νόμου (εξέταση καταγγελιών για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, διενέργεια προσπάθειας συμφιλίωσης, σύνταξη και υποβολή στην Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης πορίσματος, σε περίπτωση αποτυχίας της συμφιλιωτικής δράσης) και για τη γραμματειακή και επιστημονική υποβοήθηση της προαναφερόμενης Επιτροπής.

Η εν λόγω Υπηρεσία στελεχώνεται με ειδικό επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό του Υπουργείου Δικαιοσύνης. (άρθρο 23)

Ε. ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

1. Προβλέπεται ότι οι προτεινόμενες ρυθμίσεις δεν θίγουν τυχόν υφιστάμενες ευνοϊκότερες διατάξεις, σχετικές με την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, ούτε αποτελούν λόγο μείωσης του υφιστάμενου επιπέδου παρεχόμενης προστασίας. (άρθρο 25)

2. Παρέχεται η εξουσιοδότηση για την έκδοση προεδρικού διατάγματος, με το οποίο μπορεί να επεκτείνεται η κατά τις προτεινόμενες διατάξεις προστασία έναντι διακρίσεων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών (αναπηρίας), ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού και πέραν του τομέα της εργασίας και της απασχόλησης. (άρθρο 26)

Από τις προτεινόμενες διατάξεις προκαλούνται τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα:

Α. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού:

1. Ετήσια δαπάνη ύψους 82.500 ευρώ περίπου, που αναλύεται ως ακολούθως:

α. 71.000 ευρώ, από τη σύσταση πέντε (5) θέσεων προσωπικού, ΠΕ κατηγορίας, στο Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, (άρθρο 19 παρ. 4)

β. 11.500 ευρώ, από την καταβολή επιδόματος θέσης ευθύνης στον προϊστάμενο της συνιστώμενης στο Υπουργείο Δικαιοσύνης Υπηρεσίας Ίσης Μεταχείρισης, καθώς και από την κάλυψη των λειτουργικών εξόδων της Υπηρεσίας αυτής, (άρθρο 23 παρ. 1)

2. Ετήσια δαπάνη από την καταβολή αποζημίωσης στον πρόεδρο, τα μέλη και τον γραμματέα της συνιστώμενης Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης, η οποία εξαρτάται από την έκδοση κ.υ.α.. Η εν λόγω δαπάνη εκτιμάται στο ποσό των 42.000 ευρώ. (άρθρο 21 παρ.4)

3. Εφάπαξ δαπάνη, ύψους 6.000 ευρώ περίπου, από την προμήθεια του απαραίτητου υλικοτεχνικού εξοπλισμού, για τις ανάγκες λειτουργίας της συνιστώμενης στο Υπουργείο Δικαιοσύνης Υπηρεσίας Ίσης Μεταχείρισης. (άρθρο 23 παρ. 1)

4. Ενδεχόμενη αύξηση δημοσίων εσόδων, από την εί-

σπραξη του προβλεπόμενου από τις διατάξεις του εδαφίου α' της παρ. 1 του άρθρου 16 του ν. 2639/1998 προ-
στίμου, που επιβάλλεται, ως κύρωση, για την παραβίαση
της κατά τον υπό ψήφιση νόμο απαγόρευσης διακριτικής
μεταχείρισης, κατά τη σύναψη ή άρνηση σύναψης, διάρ-
κεια, εξέλιξη ή λύση της εργασιακής σχέσης.

(άρθρο 17)

Β. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού και επί του προϋ-
πολογισμού των Ο.Τ.Α., και άλλων Ν.Π.Δ.Δ., καθώς και
επί του προϋπολογισμού επιχορηγούμενων Ν.Π.Ι.Δ.

1. Ενδεχόμενη δαπάνη από τυχόν επέκταση της παρε-
χόμενης, κατά τις διατάξεις του υπό ψήφιση νόμου, προ-
στασίας και σε άλλους τομείς, πλην του τομέα εργασίας
και απασχόλησης. Η εν λόγω δαπάνη εξαρτάται από την
έκδοση σχετικού προεδρικού διατάγματος. (άρθρο 26)

2. Ενδεχόμενη εφάπαξ δαπάνη από τυχόν λήψη συ-
μπληρωματικών μέτρων για την παροχή της δυνατότη-
τας πρόσβασης στις θέσεις εργασίας ατόμων με ειδικές
ανάγκες (αναπηρία) - υπαλλήλων του Δημοσίου ή των
ανωτέρω φορέων. (άρθρο 10)

Αθήνα, 15 Νοεμβρίου 2004

Ο Γενικός Διευθυντής

Βασίλειος Κατριβέσης